

A FEHÉR BARÁT

A PÁLOSREND HAVI FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON—FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: Dr. Nádas Zoltán: Világkrízis és kereszténység — Kubinyi Décse: Születhetnél volna-e drágább korba? — P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: Nagyboldogasszony — Váth János: Néma kövek s poros okiratok beszéde — Fráter Jácint Naplójából — Pálos Mária-himnusz — Horváth Richárd: „Nehéz” jót tenni — Dr. Előd Marcel: A Guadalupei Madonnánál — Falbrecht Alice: Lelki levelek (6) — Világegyház — Gyermeknek — Pálos krónika — Könyvek.

VII. ÉVF. • 6. SZÁM

ÁRA • 60 • FILLÉR

1944 JÚNIUS

A FEHÉR BARÁT

A PÁLOSREND ÉRTESITŐJE
ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRA 6.80 PENGŐ
JOGI SZEMÉLYEKNEK 70.— P

Főszerkesztő: P. GYÉRESSY ÁGOSTON O. S. P.
Felelős szerkesztő Dr. NÁDAS ZOLTÁN.
SZERKESZTŐSÉG: Budapest, XI. ker. PÁLOS KOLOSTOR.
Telefon: 468-550. Csekkszám: 48004.
KIADÓHIVATAL: Fráter György Sajtószövetkezet, Budapest,
IX., Gönczy Pál-u. 2. Telefon: 185-384.

MEGJELENIK minden hó elsején.
Rendi és főegyházmegyei jóváhagyással.

A FRÁTER GYÖRGY SAJTÓSZÖVETKEZET

BUDAPEST, IX., GÖNCZY PÁL-U. 2. TELEFON: 185—384.

Mindennemű nyomtatvány izléses, gyors és pontos kivitelezése; kiadványok művészi tervezése és terjesztése. Sokszorosítás, könyvkiadás; hangversenyek, előadások, társasutazások (zarándoklatok) szervezése és rendezése. — **Hirdetési Iroda.**

AZ EGYETLEN MAGYAR

gyökerű rendbe lépni szándékozó fiúk, akik a *Boldog Özsébek, Fráter Györgyök, Virág Benedek*ek életét és munkáját akarják továbbfolytatni, csatolják ezirányú kérvényükhöz: 1. kereszt-és bérma-levelüket, 2. érettségi bizonyítványukat, illetve a félévi bizonyítvány másolatát, ha papok akarnak lenni, különben segítő testvérekként házi munkában foglalatoskodnak, 3. szülői beleegyezést, ha még kiskorúak, 4. hittanáruk, vagy plébánosuk ajánlását, 5. egészségi bizonyítványt. Életük rövid ismertetését is csatolják kérvényükhöz, kifejtve mely okok vezetik őket a szerzetesi életre; korhatár 18—35 év. Kérvényüket küldjék a *Pálos Kolostorba, Budapest, XI. ker., Szent Gellért-rakpart 1/b*

ELSŐ MAGYAR

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG
hazánk legrégibb, legnagyobb biztosító intézete.
Alapítva 1857-ben.

Elfogad legméltányosabb feltételek mellett:

Életbiztosításokat, tűzbiztosítást, betörésbiztosításokat, üvegbiztosítást, jégbiztosításokat, szállítmánybiztosítást, automobilonak biztosítását, baleset-és szavatossági biztosításokat, géptörésbiztosításokat, állatbiztosításokat.

Dr. Nadas Zoltán:

Világkrízis és kereszténység

(IV. közlemény.)

A világkrízis voltaképpen az ember krízise. A világ ugyanis a mi témakörünkben nem földrajzi, annál kevésbé csillagászati fogalmat, hanem magának az embernek az életét jelenti úgy, ahogy a történelem folyamán tulajdon sorsának jelentékeny részét alakította. Éppen ezért a világkrízis lényegét vagy abban kell látnunk, hogy az ember eltévesztette tulajdon célját, vagy pedig — ami nem volna kevésbé szomorú eset: nincs ereje céljának elérésére. Ha ez a kereszténység megvilágításában valamelyest meg is állja a helyét: hogy t. i. az embernek természetfeletti célja van, tulajdon eszközei pedig természetesek — az igazi hiba mégsem itt kell hogy legyen. Hiszen az ember tulajdon boldogságának keresésében szinte elképzelhetetlen mértékben pusztítja éppen a természetes boldogságának eszközeit és feltételeit. A krízis súlypontja tehát már csak a valószínűség egészséges alkalmazása szerint is az emberi cél körül göccsödik.

Az alapvető kérdés nem lehet más, mint hogy törekvéseink, életnyilvánulásaink irányító csillagzata vajjon az Isten, vagy pedig egyedül és kizárólag az ember?

Már a tudomány és a vallás gyakorlati problémáinál is láttuk, hogy az ember öncélúsága csakúgy a végtelenbe téved el, mint amikor a művészet l'art pour l'art elvét tesszük ugyancsak a világkrízis mérlegére. Valahogy egészen különös, mégis tagadhatatlan megállapítás, hogy az ember önmagával valósággal megfertőzi a gondolatait, törekvéseit: egész emberi kultúráját. Szinte szószerint beigazolódik az Úr Jézus szava: „Aki szereti életét, elveszíti azt.“ (Ján. 12, 25.) Majdnem a csodával határos az az egyszerű tény, hogy önmagunkat, legmélyebb emberi mivoltunkat, akkor találjuk meg, ha nem azt, hanem az Istent keressük: „Keressétek azért először az Isten országát és az Ő igazságát és ezek mind hozzá-

adatok nektek.“ (Mt. 6, 33.) A vallás nyelvén ezt úgy fejezhetjük ki, hogy nem elég kulturális törekvéseinkben csupán magát az embert keresni, hanem ezen túlmenően a megváltott embert kell cél gyanánt magunk elé tűznünk.

Ezek után szinte önmagát magyarázza az a felfogásunk, amely elveti a művészi l'art pour l'art, az ú. n. művészi öncélúság elvét. Ez az elv ugyanis nem tűri, hogy a művészetnek akár a tudomány, akár a sablon, akár az erkölcs vagy bármilyen más szempont irányt vagy keretet szabjon, hanem azt állítja, hogy a művészetnek önmagában kell megtalálnia törvényeit. Szerinte a művészi élmény, szabadjára engedve, önmaga találja meg témáját és kifejező formáit. Hogy ez a kísérlet meddig jutott el, azt legjobban szemléltette az az apró kis torzalkotás, amely 1919-ben, a kommunizmus idején a Kossuth Lajos-utca egyik kirakatában volt szemlélhető. Valami hihetetlen eltorzult, képenütött, gerincetörött és egy rakás szerencsétlenséget ábrázoló emberfaragványt állítottak ki az üveg mögé. Nem lehetett tudni ennek sem az értelmét, sem pedig az ábrázoló eszköz indokolását. Ha az emberi nyomorúságot akarta volna ábrázolni, akkor ahhoz túl komikus figura volt. Hogy gúnyolódás legyen, ahhoz pedig nagyon is szájalomraméltónak tűnt fel. Nem is késett az aszfalt szellemessége, mert az ablaküvegre ragasztotta a legtalálhatóbb felírást: „A gersli áldozata!“

Idáig tudott eljutni az a művészet, amely nem a megváltott ember szolgálatába állott, hanem csupán az önző, az önmagából kilépni nem tudó, éppen ezért elszegényedett, elszürkült ember szomorú képét tudta csak megrajzolni.

A keresztény felfogás szerint a művészetnek kétségkívül feladata ráébreszteni, ha kell, rádöbenteni bennünket a valóságra. Ezt azonban sohasem teheti elszigetelten, hanem ebbe a realizmusba bele kell vinnie a megváltozott ember életének a szépségéhez fűződő hitét. Ha könnyeket ábrázol, ha kiéhezett, elnyomordott alakokat fest is elénk, ha elvisz a tüdőbetegek közé, a pinceodukba, a nyomornak, sőt a bűnnek tanyájára, — ezt mind megteheti, hiszen ez is az emberi élet problémájának a kiindulópontjához tartozik, de ugyanakkor magába kell zárnia a könnyek csillogásán át, az

emberi nyomorúság meghasadt kárpitján keresztül azt a felcsillanó sugarat, amely a problémák helyes meglátásához, a küzdelmek erőteljes megvívásához segít, — t. i. az isteni kegyelmet. A keresztény művészetben a realizmus és az idealizmus egymástól elválaszthatatlan fogalmak

Amikor a hitetlen művészet — ezek után megérthetjük, igenis, hogy van ilyen — elszakad az idealizmustól, mert számára az már egy magas és elérhetetlen világ; áhítat, amelynek a nyelvén nem tud beszélni; meleg érzés, amelyet közömbössége egyszerűen nem tud felfogni — akkor önmagát csak nagyon rövid ideig áltathatja azzal, hogy megmarad a realizmus talaján. Valamit ugyanis örökölnie kellett a tisztultabb, az idealista művésztől, még pedig a szimbolizmust. Szimbólumok nélkül nincs művészet. A művész nem fényképez, nem másol, hanem az emelkedett lelkületből kiérez valami gyönyörű, meleg sugarat, az élet küzdelméből kiérez valamit, ami lendít, felvillanyoz, vágyat gerjeszt — s ehhez keresi a maga hasonlatait hegyormokból, az alkonyi varázsából, az édesanya ölelő szeretetéből: vagyis szimbólumokkal dolgozik.

A hitetlen művészet számára eleinte elmarad a szimbólum. Hangulatképekkel próbálkozik. Legtöbbnyire az egészen tökéletes technika mellett is szentimentális giccsek ezek, vagyis hazugságok a művészet nyelvén. A félretolt letagadott szimbolizmus azonban nemsokára oly elemi erővel tör elő s oly elodázhatatlan követelő igénnyel jelentkezik, hogy az új, modern művészet valósággal belesodródik a metafizika labirintusába és a hívő lélek irányítójának nélkül kapkod kék füvekhez, zöld égboltozathoz, kínzókamrából kikerült emberalakokhoz, végül még a geometriai alakzatok legfurcsább összefoltozásához is, hogy szánalmas vergődésével bizonyosságul szolgáljon arra, hogy a művészetben is csak egy út lehet, a megváltott ember útja: Krisztus!

Kubinyi Décse:

Születhettél-e volna drágább korba?

Ne sírj, hogy mért nem éltél „boldogabb” időben,

mellem, remegj meg inkább nyugtalan szent láztól!

Apokalipszist emlegetnek és megdöbben szíved: talán igaz, már nyáját gyűjti a nagy Pásztor!

És jóslatok kerengnek véresőről, Róma omlik, száz gépmadár vonyít, vén Földünk szinte széjjelrobban,

Szent Péter dől, egy rekedt rádió bosszút tombol, míg síró anyák s árvák a romot túrják bús rajokban.

Az én koromban! e „nagy” huszadik században földönfutó népek százezerein kóválygott a géppuskázó sportlövész-had, s nincsen szappan, amely lemosná tenyerükről ezt a vérfolt-vádat.

Világnak főpap-atyja sírva, sápadt arccal térdel romok fölött. S a Sátán napkeletről Góggal s a sáskanéppel fölkelte már... Ne kérdezd, mért kell!

Akarni sorsod, számolván bilincsekkel és bakókkal!!

Lehet, pár hónap múlva vakolat, kő mélyén, vagy egy bogáncsos, piszkos árok alján rothadsz:

de vállalod, ugye, te vállalod, mi félénk filiszterek szerint csak céltalan, bolond dac.

Nem sírsz a „boldog” békekorba vissza, melyben

kérdő napjaid oly távol tudtad Tőle, nyugodtan jártad magad útját s a Kereszten alig töprengve, dőlél kéjes pihenőre.

De most naponta a füledbe harsonázza száz lap, hogy úgy kell élned, mint a katakombák szentje, kit tigris éhez, s jégszívű bakók ha kaput ráznak,

tudja, nem más, az Úr hív, most Övele állhat szembe!

Fejét olajjal megkeni s mirtusszal koszorúzza, mosolygón nyitni megy, s köszönt hóhért, liktort (vagy Gógot).

Unneplő kedvvel, zengő szívvvel siet a Cirkuszba

(vagy árokpartra), s nyom bilincs-ékszerre forró csókot.

A végső napok boldog szüzi lázát el ne szórjad! Kis ócska riadások közt is lelked nászi fákllya gyanánt lobogjon! S míg szirénák vagy géppuskák szólnak,

fehérre mosdva, mécs a kézben, készülj: jó a Mátka!!

*

Hát mitől félni? Születhettél volna drágább korba?

Lett volna harcod ily szép? S hogyha jó a vörös Sárkány

(egy kort se kímél!) szent csatákért bárd alá hajolva, vérezhetnél-e boldogabban, vérpadról kiáltván:

„Sok bűnöm volt, de most a vér (a Bárányért!) lemossa!

Nincs harc hitem-, fajom-, hazámért, újra mit ne állnék!

Ifjúlelkű magyar és Krisztusé voltam, habár
bukdosva,
most Érte halni büszke ékszer, szent ajándék.
Százszor születve, mindig ezen az egy úton
járnék!"

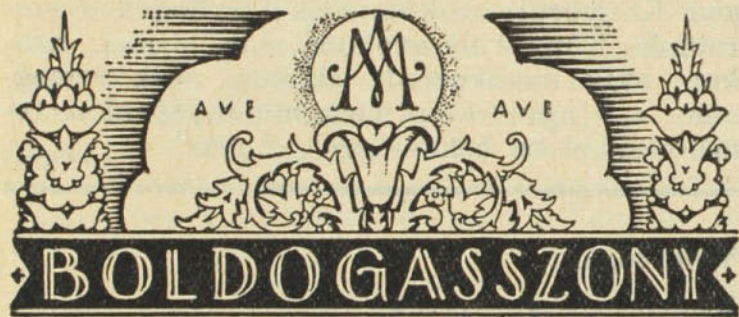
*

Most jóslatok kerengnek véresőről, földig
omlott
Róma (a földi!). Százezernyi bomba hull és
roncsol!
Alarcos Antikrisztus hoz hívőre, papa ólmot
a Hadak-útjára hősök készülnek csapatostól!
Szikrát hány, meglásd, a rozsdás, kopott acél
még!
Szentek villannak föl még aszott magyar
pusztán is!
Aki acél, e kemény korban adja ki szikrázó
fényét!
Ne sírj: e szép napokba' hősöket terem a léha
Páris.

S bár omlik Róma, Berlin, London, száz
sziréna bög, üvölt:
te győztes arccal üdvözlöd a sápadt árva
hóhért!
... Dacod ne hagyd, a harcot álld: most tisztul
ez a sokbűnű Föld.
S naponkint mondj imát azért, ki ünneped
már hozza:
a bakódért ...

Velazquez: Mária-koronázás.

P. Gyéressy Ágoston O. S. P.:

Nagyboldogasszony

A bűn stipendiuma, zsoldja: a halál, az enyé-
szet, mondja Szent Pál apostol. Az egyedül
bűntelen Asszonynak tehát épúgy üres a sírja,
mint isteni Fiának! Hénochról, Illésről hirdeti
az Irás, hogy az Úr élve ragadta őket az égbe,
pedig gyalgó emberek voltak: mennyivel méltó-
bb volt erre a hallatlan kiváltságra Édes-
anyja, az egyedül Szeplőtelen, Kinek szüzi
testében testesült meg az örök Ige!

Az Egyház legrégebb Mária-ünnep: Nagy-
boldogasszony. Nagy Konstantin idejében nagy
pompával ülik meg. Szent Ágoston idejében
régóta ismert. Rómában is főünnep. Már pedig
ez az ősrégi liturgikus kultusz nem sarjadha-
tott ki minden történelmi, dogmatikus alap
nélkül!

Szépen mondja Szent Bernát a Szüzanya

haláláról: a Fia után való vágy sorvasztotta
napról-napra. A szeretet elviselhetetlen forró-
láza emésztette testét-lelkét. Gyermekeien tiszta
és hamvas arca mindig pírban égett. Csillag-
szemei egyre fájdalmasabban ragyogtak. Érezte,
már nem tarthat soká zarándokútja a földön.
Egyre sürgetőbben hívta az ég. A tanítványok,
ahányan csak tudtak, összegyűltek a Haldokló
körüli. Karjaik között is halt meg. In osculo
Domini. Az Úr csókjával. Kimondhatatlan bol-
dogság sugárzott szelid arcáról; halálában is
mosolygott! Alig hitték, hogy meghalt; inkább
„szenderegni“ látszott, mintha csak gyönyörűt
álmodnék... Az apostolok zokogva borultak
Édesanyjuk ravatalára. A föld újra szegényebb
lett s az ég újra gazdagabb. Most már tökéletes
árvaság borult rájuk. Uruk után Édesanyja is
elhagyta őket... Háromszáz lépésnyire vitték
Jeruzsálemtől, ünnepélyes menetben. Három
nap és három éjjel virrasztottak sírja fölött
himmuszokat és zsoltárokat zengve áhitattal.
Ekkor érkezett meg Tamás apostol. Látni
akarta utóljára Jézus Anyját. Kívánságára fel-
nyitották a sírt: üres volt! Csodálatos volt
fogantatása, csodálatos volt elszenderülése is!

Tizián igézö művészettel festette meg a
velencei Frari főoltárképén az apostolok ámula-
tát az üres sír körül: fölöttük lebeg, az égick
kavargó seregében, megdicsőülten sugárzó
alakja a Mennyberagadottnak!

Az angyalok csodálkozva mondták egymás-
nak a mennyben:

„Ki az, ki feljö a pusztából,
Mintha füstoszlop lenne,
Illatozva mirrhától, tömjentől?“
(Én. 3, 6.)

E világ pusztaságából szállt föl illatos lelke,
mint tömjénoltárról a füst, mely Isten szerető
szolgálatában egészen elégett... S újra kérdik
az angyalok, új képekbe rejtve dicsőségét:

„Ki az, ki előjön, mint a hajnal pirja,
Szép, mint a hold, tiszta, mint a nap,
Félelmes, mint a rendben álló tábor?“
(Én. 6, 9.)

Örök üdvösségünk hajnalpirja az ő eljövele
történelmünkben az Advent gyötrelmesen
hosszú éjszakája után! Szépsége úgy tündöklök
csillagfényű szentjeink között, mint a telihold
vérvörösen kelő lampionja! Tisztasága oly
ragyogó, oly káprázatos, oly vakító, mint a
nap s oly félelmes a sarka után hasztalan lesel-
kedő Kígyónak, mint az angyalok harci ren-
den álló tábora!

„Ki az, ki feljö a pusztából
Gyönyörtől aléltan,
Kedvesére támaszkodva?“ (Én. 8, 5.)

kérdik újra az angyalok s hódolva hullanak
térdre a Királyok Királya előtt, Ki karonfogva
vezeti be Édesanyját az ég örömébe s koro-
názza meg a dicsőség páratlan koronájával.
Ujjongva hódolnak édes Királynőjüknek az
angyalok. Jönnek hódolni a patriarkák is, kik
szent büszkeséggel néznek páratlan Leányukra.
Jönnek hódolni a próféták is, kiknek leg-
merészebb álmát felülmúlta a Szüzanya. Jön-
nek hódolni az apostolok is, kiknek vigasza,
támasza, volt a földön. Jönnek hódolni a
vértanuk is, kik az ő hősiességéből merítettek
erőt kínjaikban. Jönnek hódolni a szüzek is,
kik az ő tisztaságát igyekeztek utánozni életük-
ben. És eljönnek hódolni minden szentek, kik
az ő imáinak köszönhatték diadalukat a világ
fölött...

Micsoda ünnep lehetett az égben a Szüzanya
megkoronázása!

Mennyei dicsőségének páratlan arányait meg-
sejthetjük:

a) az ő mérhetetlen szenvedéseiből. Az Apos-
tol a mi keservesen viselt keresztjeinkről
mondja bátorítólá, hogy nem állanak arány-
ban ahhoz a tündöklő dicsőséghez, mely ki fog
jelenteni bennünk. Ha tehát a mi zúgolódva
eltűrt szenvedéseink ekkora jutalmat „érdemel-
nek“, micsoda jutalomban lehetett része a Fáj-
dalmas Szüznek, Aki oly hősiezen állt Fia
keresztje alatt?

b) Isten szereti fölmagasztalni az alázatos-
kat és megalázni a kevélyeket: hogy fölmagaszt-
talhatta hát ezt a páratlanul alázatos Szüzet!
Vagy hasonlított-e valaki tökéletesebben a sze-

líd és alázatos szívű Jézushoz, mint az ő Édes-
anyja? Pedig ugyancsak „büszke“ lehetett
volna páratlan predestinációjára! Őt nem aláz-
ták meg soha a szenvedélyek, a bűnök, az indu-
latok... De ugyancsak tudatában volt annak
is, hogy mindent Istennek köszönhet. Ezért
volt mélységesen alázatos. És ezért magasztal-
tatott föl mindennek fölé!

c) A szüz dicsősége az ő lilioma. Az anya
dicsősége az ő gyermeke. A Szüzanya dicső-
sége nemcsak szeplőtelen Lilioma, hanem
ugyanakkor isteni Gyermeke is. Ez a két kincs
külön-külön is páratlan érték volna, hát még
egyszerre! A Titkos Jelenések Könyve a
szüzekről írja, hogy olyan éneket mondhatnak
a szeplőtelen Bárány előtt, melyet csak ők tud-
nak énekelni: milyen éneket tudhat hát a
Szüzek Szüze, Kinek Fia Isten Báránya?...

*

Hódoljunk mi is, ünnepeljünk mi is, ujjong-
junk mi is az éggel! Köszöntsük a Dicsőség
Asszonyát s kérjük H. Perreyve abbé gyö-
nyörű szavaival: „Ne feledkezzél meg, Szent
Szüz, dicsőségemben a föld szomorúságáról!
Vess egy jóságos pillantást azokra, akik szen-
vednek, akik ezer nehézséggel küzködnek s az
élet keserűségét kell ízlelniök szüntelen. Kö-
nyörülj azokon, akik szeretik egymást s most
el vannak szakítva egymástól. Könyörülj a ma-
gános szíveken. Könyörülj hitünk gyöngesé-
gén. Könyörülj azokon, akiket gyöngéden sze-
retünk. Könyörülj azokon, akik sírnak, azo-
kon, akik imádkoznak, azokon, akik remeg-
nek... S ajándékozz meg mindnyájunkat re-
ményességgel és békességgel. Amen“ (Vége.)

Váth János:

Néma kövek s poros okiratok beszéde

Húzzunk egy nagyküllőjű kerek vonalat a
Balaton körül s utazzuk be a néma pálos mo-
nastorok omladékait. Aztán lapozzunk utána
dohos oklevelekben, mit tanúsítanak róluk a
megbarnult papirosú és kifakult tintájú írások?

Legszomorúbb, mikor az emberek keze mű-
ködik közre s együtt pusztít az időjárással s az
idők eljárásával. Legnagyobb bűn a mult ellen,
ha mostanában cselekszik a rombolást, mikor
már az iskola is tanítja: „Meg kell mentenünk
a mult köveit! Hadd beszéljenek késő száza-
doknak a mult századok áhítatáról! Mert
áhítat lakozott a „nagy egység korának“
embereiben, hogy hajlékot emeltek a Boldog-
asszony, Szentlélek, István, László tiszteletére.
Gondozására letelepítették a szerzetek egyikét-
másikat. A kövek némák. De a szentegyházak
beszédes tanuk, mennyi szépség éltette az ala-
pítókat. Még inkább tanuságot szolgáltatnak a

szerzet dédelgető szeretetéről a templomuk iránt.

Pálos klastromaink zömét a középkorban alapították.

A mohácsi vész szinte elsöpörte egyszerre valamennyit. A testvérek rózsafüzérüket — kordájuk helyett — a kard markolatára fűzték s így indultak harcba s vérrel áztatták a csata terét. A meditáló szerzetes kiszakadt csendes kolostora magányából és a toborzott harcosok élére állt. Valószínű, inkább tábori lelkészként, mint vezérként. Mert Tomori büszke vezér is azért „hagyta el érseki székét“, mert a Szentséges atya a király s az országos rendek kérésére ráparancsolt a „fekete völegényre“, hogy harci buzogánnyal cserélje fel újra a ferences kordát. Vele számtalan szerzetház küldte lakóit „a hős vértől pirosult tér“-re. A klastromok elnéptelenedtek. A hívek pásztor nélkül maradtak. Wittenberga és Genf aztán betetőzte a pusztulást. Amit a török hordák meghagytak, kikezdte a lakatlanság...

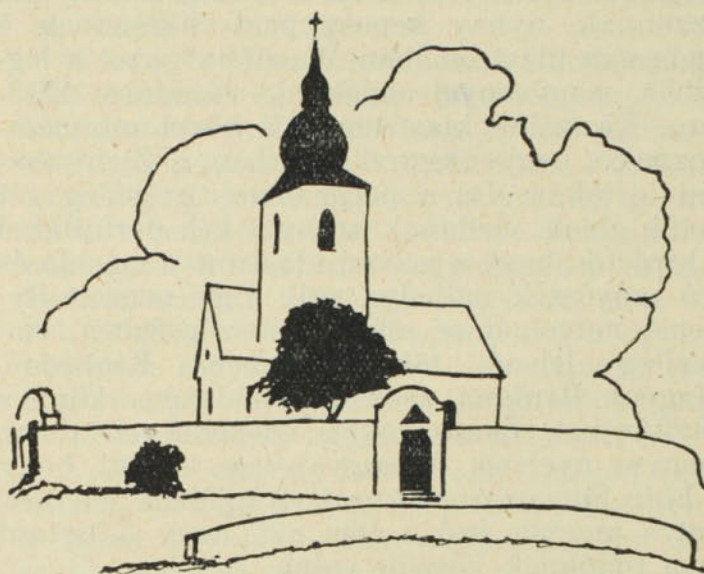
Öröm tölti el a tájjáró szívét, ha épségben lel egy templomot, hogy elbeszélgesse a mult idők tanujával...

Mindjárt a pesti-tapolcai vonalhoz közel fekszik Vörösberény, középkori nevén: „Szarberény“. A fűzfői síkra fehéren tekint le a Sátorhegy tövéből. Előtte a csodálatos Balaton tükre s körüle a multak emléke: a csittenyi, sandori s mámai, szabadi templommaradványok. Az új idők nem kívánták helyreállításukat. Már a katolikus restaurációnak nagyobbak voltak igényei, hogysen a sötét, apróablakú plébániai egyházakat megújítsa máladozó köveiből. Ezért maradt a hitszakadó testvérek kezén a kenesei s szárberényi egyház is. Berényben a Jezsuiták, Kenesén a Tanulmányi alap épített a folyton gyarapodó hívek számára hajlékot. Az „atyafi részről“ valóknak elégségesnek bizonyul a régi, puritán templom is. A feltűnően gyarapodó katolikusoknak iskolában, templomban több és több lesz az igényük.

A szárberényi pálos kápolna is elég tág, sőt tátong az ürességtől istentisztelet idején. Oromzatos falait vaspántok óvják a széthullástól. Kampanileszerű tornya vaskosan mered föléje. Ősi rajta és benne minden. Valamikor a népi reneszánsz virágos kazettái borították be a mennyezetét. Pár deszka még ma is beszédes tanuja e gazdagságnak, amint a karba felmegyünk. Micsoda dísz, virágbaborult vonal és színcsoda emelhetne a rideg fehér falakat, arról a szószék hangverő tetőzete mond sokat a paraszt piktorok ízléséről! Ilyen vonal és színragyogás emelte ki a litéri kis egyházat is a ridegségéből. Az iparművészeti múzeumba mentették be, hogy megóvják a vörösberényi sorsától, a leszakadástól, elkallódástól. Aztán a XIX. sz. észszerűsége, az amugyis hajlamos puritánizmus ütötte fel tanyáját s kongóvá ürültek ki a zsoldáros házak. Ma már orgona, úrasztala dísze, néhány motívum enyhítenek

a sajnálatos, nem vonzó, inkább taszító meztelenségen. A berényi kis egyházat festők, fényképészek örökítik meg. Ósága, harmonikus formája megfogja szemüket. Kivált emeli a meleg összhangot a körbefutó fal: A falusi köművesmester barokkos kapuzataival. Ásatás esetén a „nagy egység“ híveiből, talán pálos emlékekből kerülne napvilágra egy és más.

A falu alvégén építették a jezsuiták kolostorukat és nemesvonalú szentegyházukat. A rend ekkor már kiadta harcos temperamentumát. Bíró Márton, a bajszos barokk egyházfejedelem meg is rótt a Szentszék előtt a vörösberényi „vörösbarátok“ kényelmét, amért csak úgy csendesen térítgettek az atyafirésről valók közül s nem a tüzes konvertita püspök hevével, gerjedelmével. Aki bizony örökös vesz-

Szárberényi pálos templom (Váth János rajza).

prémi főispán létére nem egy templomot vett el az atyafirésről valók kezéről. A jezsuita segítő testvér gyönyörű jeleneteket álmódott templomuk boltozatára Szent Ignác életéből. Fafaragásai is ékes bizonyosságai nemes ízlésének, szín- és formaérzékének, vonalfantáziájának. Remek a kis templomuk. Kár, hogy a kolostor — stukkódíszes celláival és közös termeivel pusztulóban. Szó volt róla, hog a rend visszaváltja és a gyárakkal körülvett vidéknek munkásmanrészát állít belga módra — de a mai idők emberének higiénikusabb környezet kell még ilyen magábavonulás esetén is... Ha már költségeskedik a rend, akkor bizony még a hagyományt is félre kell tenni — kivált, ha az jóval drágább. Így omlik-bomlik ez a remek belsejű kolostor is. Mert az új idők új lelkekhez formálják a hajlékot is, melyet Istennek emelnek.

Berény is tanuság rá, hogy a pálosok már a XIII. században szerették a szép kilátású vidékeken építeni kolostoraikat. Remekebb helyet keresve se találhattak volna, mint a kétvállú, kékvonulatú berényi hegy termékeny lankája, halban, viziszárnyasban bővelkedő Balaton vize s nádasa, vadban dús, szőlőhegyes, erdős hegyhátával.

Berény, Kenese, Mára, Sandor s Csittény a veszprémi ciszterci apácák birtoka volt ugyan, de a fehér barátok azért lakhatták, sőt az oklevelek ellenmondása azt bizonyítja, hogy Berény anyaegyháza alá tartoztak volna. Azaz a pálosok pásztorálták. A török felszabadulás után a király a jezsuitáknak adományozta a nevezett falvakat. Míg a pálosokat a nép fehér barátoknak, a jezsuitákat „vörös barátoknak“ titulálta. Az új kor hasadtán így váltották fel a fehér barátokat a vörös barátok a pásztorációban.

A díszes Festetics-kódex szülőhelye, Vásonkő

„Ez könyveth yrta f. M. Nadsaagos Benygn azzonnak, nyhay kenesy paal tharsaanak ő nadsaaga klastromában Wasonba“, szól a legszébb magyarnyelvemlékünk záródása 1513-ban. Kinizsiné klastromának kövei ott máladoznak a nagyvázsonyi határban, a Zichy-család birtokán. De a pergamenre írt rideg gót betűk élnek, virítanak aranyos-kék derűjükkel s hirdetik, hogy a vásoni klastrom a másoló és író művészek műhelye volt. Egy nemzet ilyen műveinél se alábbvaló szépségben, emberileg lehető tökéletességben. Kinizsiné, Magyar Benigna asszony imádságos könyve zsoltárokat, imádságokat, énekeket tartalmaz magyar nyelven. A magyar írás hirdeti, hogy a latin humanizmus korai virágjában már kellett a magyar szó s nem azt, hogy a latinul nem tudóknak készült volna.

Magyar Balázs és veje, Kinizsi építette az erdélyi törökökön nyert diadalom emlékére a pálosok klastromát. Hogy minő előkelő volt, a festő miniatoros műhely a legjobb bizonyítéka. Ide temetkeztek Benigna asszony férjei is, Kinizsi Pál, ki a Mátyás-monda szerint az itteni malomban volt molnárlegény, meg kamicsácsi Horváth Márk is, a második férj. Sírköveik töredéke díszes faragású. Állítólag Kinizsi sodronyingét is meglették a kriptájában. A Kinizsi-templom egyik épenmaradt műemlékünk a gótika korából. Díszesek a csúcsíves ablakok béléletei. Mérnövei változatosak. E nemben is remekei a díszítő művészetnek. A templomot a hitbuzgó Zichy-család megújította. Elődeikhez méltó díszben áll a főoltár; szoborcsoportjának főalakja a Boldogasszony, előtte felajánlja Szent István a szentkoronát. E remek szoborcsoportozat fölé borul a gótikus mennyezet szövevényes csillagbordázata s a késői gótika tanuja, épségben és szépségben. A sekrestyeajtó már a reneszánszkorai ízlés szerint készült.

A Kinizsi-várból már csak egy bástyatorony tartja mellét a rázúduló időjárás elé. Eső veri, hó marja, szél vágja, amint török, német, labanc, kuruc vívta váltakozó szerencsével. Megvan még kis gótikus kápolnája is, hol pálosok misézhettek a zord hadfiaknak. Néha-néha

Magyar Benigna asszony imádkozott Kenesy Pál iniciálés könyvéből s néha-néha felzengett ajakán — férje diadalai után — magyarul a Te Deum, vagy a korai fordítású antifonák, vagy éppen „Üdvözlégy Mária, tengernek csillaga“ s fehér talárjában éppen Kenesy Pál mondotta a misét. Egy más barát pedig kísérete az éneket kis kézi orgonán: „Mindenkor szűz anya, Mennysorság kapuja“ s a zord harefiak elismélték karban minden versezet után: „Kérünk téged, hallgass minket, Szent fiadnak ajánlj minket, Oh szép szűz Mária“. A kis kápolna falai magukba szítták az igézetes szavakat. A csúcsba futó boltozatok szinte emelkedtek, hogy közelebb vigyék a Szűzhöz az éneket s a bordázatok finom asszonyi ujjakként futottak egybe imádságosan, mint Benigna asszony ujjai.

Ha az ódon falak beszélni tudnának, vajjon nem erről tennének-e tanúságot?

Csatka, a Kontok alapítása

„Harminc nemes Budára tart“ — idéződik emlékezetünkbe Garay híres strófája s élükön Kont a kemény vitéz. A zsarnok Zsigmond király. Ellene fordult a harmincak sora. A király ígérete megejti őket, hogy lázadásukért kegyelmet kapnak és elvérzenek a hóhér bárdja alatt...

Konth Miklós nádorispán alapítja Csatka határában az Irgalmasság Anyja tiszteletére e kolostort s a pálosokra bízta. Hágy a kolostorhoz Csatka mezővároson kívül pár falut még. A lázadó Konth még csak kései unokája a nagy nádornak. A hely talán olyan híres búcsújáró helyé nemesedik, mint ma is a környék hívő népe számára, hol leteheti terheit a gyóntatószék bizalmas rácszatán át. Malmok, halastó, több eke föld segíti a pálosokat, hogy csak a lelkieknek éljenek a sötét Bakony öln, melyet egy kései szülötte, Anyos Pál paulinus fedezett fel és énekelt meg költői leveleiben. A pálos kolostor-templom középkori formájából teljesen kivetkőztetve (gyönyörű faragott kövei széthordva, profán célok szolgálatában) áll. Barokkstilben újult meg egyházuk s ma nemrégiben bízta meg a szervitákat a veszprémi püspök a kegyhely s a templom gondozásával. Am nem lehetett kiforgatni egészen, mert a déli fal pillérei, a Szentlélek Miklós kegyúr sírköve hirdetik a régi szerzet szépáhitását s a Szűz mély tiszteletét az Érte való díszeknek maradványában is...

Porva, a Bakony mélyén

Pálos klastromát a Garaiak alapították a Szentlélek tiszteletére, hogy vadászat idején eleget tehessenek hitbeli kötelességüknek. Az alapítók elhaltak, de az utód kötelességének tartotta, hogy örökhagyójának eleget tegyen. Királyok hagyják jóvá az örökhagyást. A pá-

losok gondolják a Szent Imre s a Boldogságos Szűz kápolnát. Ezért gazdag donációban részesíti őket a kolostorépítő László bán. Két eke földet, erdőséget, erdőirtási jogot s szőlőhegyet. Az Újlakiak még sem temetkeztek ide. De egy Zápolya-lány, Perneszi Pálné, itt van eltemetve, ahogy a sírköve igazolja. Mert a Zápolyák vállalták a porvai pálosok védelmét. E pálos-építmény anyagából épült a ciszterci plébánia egyház. A remek oltárképet Roskovicz Ignác festette. A híres művész a Szentlélek eljövételét ábrázolja. A kisközség a Kék-hegy aljában, dús erdőségek ölében van. Köröskörül száz meg száz méter magas hegyek. A középkori remeték magányszerelmét álmodhatja meg, aki ide vonul, mint a ciszterci költő, Kalocsay Alán is...

Salföld, a pálosok éjjeli miséje

Veszprém megyében található még legnagyobb számban s ép állapotban a pálos monostorok nyoma, a nagy egység korából. Újakat is alapítottak (Pápa, Tüskevár). De az első középiskolájukat is itt nyitották meg (Pápa). Zalából sok-sok alapító leveles bizonyíték szól amellet, hogy be a vármegye mélyéig (Csáktornya, Vállus stb.) hatoltak be. Klebelsberg kultuszminiszter éppen a pálos klastromok bezárásának rótt fel Göcsej hátramaradását a művelődésben. Akárhány plébániához öt-tíz falu tartozik, hol még iskola se volt az újabb időkig. A népes pálos kolostorból áradt ki a falvakba a művelődés. Hajdanában.

A Balatonra nyíló völgy mélyén a fülöpi révre néz le Salföld kolostor romja. Csúcsíves ablakai, béléletes ajtóbejárata még regélnek a gazdagságáról. A monda pedig szép mesét kerített róla, hogy időnként visszajárnak az elhalt pálosok szellemei és misét szolgáltatnak... A négyszögbe épült kolostor romjait kiásták. Talán Rómer Flóris fáradságával. Alaprajzát is megörökítették. Várszerű. A *Fülöpi* romokban is pálos emlékeket fedeztek fel egyesek. Valószínű, csak a pálosok pásztoráltak Salföldről. A kapubélelete még elég ép. Nyugati homlokzata és szentélyének diadalíve még áll. Felvetették az eszmét, hogy a fürdőzők számára kápolnává kellene alakítani. Talán a pálosok számára nyaralót lehetne mellé építeni. A rom a plébánia szőleijében áll.

Többször és több helyen írtam róla, hogy vár- és templomromjainkat a cserkészek, leventék nyaranként cementhézagolással megóvhatnák a további omlástól. A cement beszerzésére adakozásból szedhetnék a költségeket össze. Eddig pusztába kiáltott szó volt az egész!

Dabas. Szent Jakabról nevezték el pálos-kolostorát. Már 1260-ban alapították a Gyulafiak. Erdők mélyén rejtőzik keletelt templomuk, melyet körülfogott a klastrom. A tornyát még épségben találta a Balaton Bizottság. Ha a faluban állt volna, széthordják köveit. Mert nem csak pogány kövekből, de a középkori templomok

köveiből is épültek — még szerencse, ha templomok s nem egyéb profán épületek...

Keszthely közelében, *Boldogasszonypáhon* (ma Boldogasszonyfa), akart Magyar Pálné pálosokat telepíteni. Okleveles nyomát találni *Erenye, Henye, Köveskút, Örményes, Szentmihály, Tahalád, Uzsa, Vállus* pálos klastromoknak Zalában, a Balaton környékén. Ezek egyike-másika Kehida, Egerszeg közelében van. Legbővebb tudósításunk van Erenyéről.

Erenye pálos egyházát Imrefi Tamás fiai építették s meg is adományozták. Más nemes családok is siettek adományaikkal a pálosokat megsegíteni, hogy istenes elmélyülésüknek élhessenek. Nehogy elnéptelenedjék a klastromuk (mert üresen állt). Az uzsai klastromot is vonatkozásokba hozzák az adománnyal, mert ez is betöltésre várt.

Örményes pálos kolostorának Kanizsai János tárnokmester két budai házát adományozta. Haszonbére évi 60—60 arany, két mázsa faolaj, egy palack tinhal, száz kőso. IX. Bonifác pápa pedig búcsút engedélyez, akik itt gyónnak és áldoznak különböző időkben. A szentlászlónapi gyónók azokban a kegyelmekben részesülhetnek, mintha Rómában végeznék, azaz minden bűnöktől feloldozást nyernek. A hívek nagy számban keresték fel ezért Örményest. Azért a három pálos pap mellett világi áldozó papok is gyóntathattak, ugyanazon feltételek mellett.

A kőben szegény belső zalai vidéken egyre-másra hordják szét a templomok, klastromok s várak köveit — akár egyházi vagy világi építkezésekhez. Hiszen még a kőben gazdag Badacsony oldalában se omlás útján pusztul el a pálosok klastroma, hanem a dolog könnyebb végét fogó ember vágta bele a bontó csákányát; mert bontani könnyebb, mint újat kitermelni. *Tomaj* pálos romjának tornya még elég épségben mutatja, hogy századok viharait mily dacal állta ki a Szent István tiszteletére épült egyház. Már 1344-ben állt, mint most is hirdeti egy nagyrahivatott, magyar alapítású rend érdemekben gazdag multját. Szőlők között, virágzó fáktól körülhódolva, borostyánfuttatásúan beszélnek a romok arról, miről hallgatnak az oklevelek, hogy „hajdan itten szebb élet folyt”. Ima szállott a dolgos barátok ajkáról, fel az égretörő koporsóhegy nyomán. Bazaltkemény lelkek szolgálták az Urat. Talán Mohács mezején pusztultak el, mint annyi más szerzetes-társuk. Így maradt árván e katolikus vármegye területén a monostoruk. Vagy... vagy... ki tudja, hány vagyot lehetne leírni még!

Somogy még szegényebb pálos emlékekben. Irott sorok szólnak csak Marcali pálos egyházáról, melyet a Marczaliak Szent Domonkos tiszteletére alapítottak a remeteségben élők számára. A hetenként elmondandó mise fejében malmot hagyományoztak az alapítók kolostorukra.

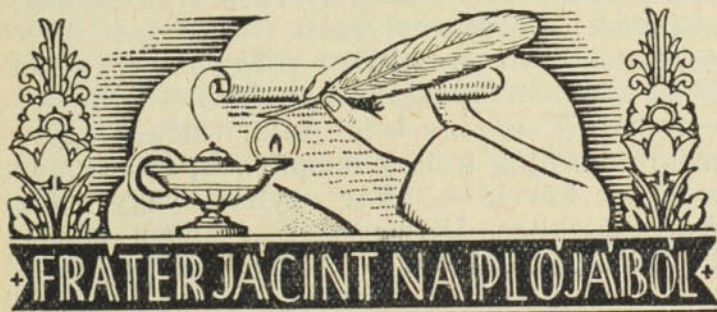
A *Vatahida* klastromnak tudjuk, hogy kik a perjelei: György és Gergely 1481—82. évek-

ben. Breviáriumot és subát hagyományoznak a szerzetesek részére. Szőlőcseréről is esik szó oklevelekben.

Somogyban legkisebb a megvont kör sugara, mert a Balatonnal határos falvakról van szó, mint Toldnál is. Itt az okleveles tudósításunkat egyetlen pillérfej támogatja mégis. Klastromot Zambó Miklós alapít a pálosok részére. Vikáriusa Tamás. A XV. sz.-ban többször esik szó a klastromról. A Boldogságos Szűz tiszteletére emelt szentegyházukba Szent Péter és Pál tiszteletére oltárt építenek. Több helyütt birtokos a rend.

Ennyi, amit Somogyból adhatunk: kő és okleveles emlékből.

Koppány mezőin talán más szerzetesek egyházaik gazdagabbak, mint a híres somogyvári bencések, akik egyenesen a pápa fősege s oltalma alatt állottak. Tagjaik franciák voltak. Bizonyára sok ferences zárda állt a gazdag Somogyban, hol csak téves hit, hogy a protestantizmus van többségben. Egyetlen gimnáziumjok (Csurgó) tanulóinak többsége is katolikus. Mert virágos kert volt a középkorban Somogy. Szerzetházai ellene mondtak Koppány lázadó szellemének.

Tíz év előtti följegyzéseimet olvasgatom:

Csodaszép studium a theológia! Soha álmodni nem mertem volna. „Itt valóban — nem ülünk pocsolyák partján, hogy szomorú képűket nézzük“ (Prohászka). Micsoda egészen más világ ez, mint a filozófia. A maga undok spekulációival, meddő disputáival, szárnalmas tapogatózásaival a homályban, egy helyben ténfergésével, bamba ignoramusáival, kínos piszmogásaival és diadalmas szörszálhasogatósaival...

Csodás misztériumok tündöklésében járunk. Isten revelációjának verőfényében. Maga az Isten tanít az ő szédületes titkaira. Megtárulnak ámuló lelkünk előtt az Ő hatalmas gondolatai. Az ő ragyogó misztériumai vakítanak: teremtés, megváltás, Szentháromság, Megtestesülés... Melyek előtt mi mást tehetünk: leborulunk áhítattal és elragadtatással és imádjuk Őt és hódolunk Neki: Quoniam magnus, quoniam in aeternum misericordia ejus...

A filozófia csak állvány a theológia égbeszökő dómjának megépítéséhez. Órmótlan póznák. Szurtos gerendák. Korhadó deszkák... A dóm csak most kezd kibontakozni előttem a maga soha nem sejtett szépségében!

Az életet a legmélyebben és a leggyőzelemsebben a mi theológiánk látja. Minden szörnyű problémáját látja. Még azokat is, melyeket a világ nem lát. Csak szenved tőlük: rettenetesen. S nem tudja, mi baja. Az áteredő bűn és a malaszt! Micsoda mélységeket nyitnak föl ezek a dogmák. Az ember nyomorúságának micsoda infernoit! A legcsodálatosabb azonban az, amikor ezeket az irtózatot szakadékokat könnyű és merész lendülettel áthidalja. Amikor bemutatja Isten végtelen irgalmát, mely szeretettel hajol le kegyelmében az elesett, vergődő ember felé és a sárból remekel és cédákból avat szenteket (Magdolna, Thais...) Nem tagadja az ember romlottságát, de fölmutat, ahol a mi megváltásunk, megszentelődésünk, sőt megistenülésünk („Consortes divinae naturae“) forrasozik!

Engem ezek a dogmák, ezek a mélységek, ezek a szédületes misztériumok elragadnak s a hálának és hódolatnak és imádatnak és szeretetnek fergeteges indulatait kavariják fel lelkemből Isten iránt!

Ó ha minden ember tudná ezeket! Ha minden ember eljutna „az igazság ismeretére!“

Mennyivel kevesebbek volnának kételyeik...

Imádság az éjben!

Éjfél tájt fölébredtem.

Nem tudom, mire.

Az álmom hirtelen elszállt szememről. Eszméletem gyorsan kitisztult. Teljes öntudatnál voltam.

Ablakomon át beragyogott a szikrázó csillagokkal beszórt, sötét és hűvös éjszaka. Az utcai gázlámpa fénye sápadtan és fehéren fényelt a mennyezeten. Végtelen csönd feszült a szobámban.

S ebben a nagy-nagy csöndben hirtelen, mintha valami óriás mágnes vonzotta volna gondolatomat: eszembe jutott az Isten! Ebben az ünnepi, néma, titokzatos csöndben. Mintha egészen közel állt volna hozzám s engem nézett volna. Kitártam karomat és átöleltem Őt. Szívemhez szorítottam és oly boldog voltam, hogy ebben a csöndes éjszakában meglátogattam.

Meglátogattam kegyelmével és vigasztalásával. Oly hatalmas, túláradó és még soha nem sejtett, soha nem érzett, egészen új, egészen szokatlan öröm és vigasztalás volt számomra az Őreá való gondolás! Ez a néma köszöntés. Ez a hangtalan himnusz. Ez az imádság az éjben...

Amikor alszik az egész város. Amikor alszik minden ember. Amikor egészen egyedül lehetek az Istennel. Amikor nem zavar senki.

Hirtelen azokra kellett gondolnom, akik ezen az éjszakán vétkeznek! (Részeg férfiak és nők kurjongatása, duhaj nótázása hangzott fel az utcáról!) És talán először vétkeznek ezen az éjszakán! Megreszkettem a gondolatra —

Uram! Mentsd meg őket, ha még lehet. Órizd meg lelkünk hamvát, melyet ha egyszer durván letörölt a Bűn, nem lehet többé visszazerezni... Órizd meg őket a gonosztól és saját gyöngeségüktől!

Három óra lehetett tán. De én még mindig nem tudtam elaludni. Az éj koromsötét volt. Felharsant az első kakasszó. Rekedten. Elnyújtottan. Furcsán. Csodálkoztam, hogy ebben a vak éjszakában hajnalra kukorékol a kakas. Eltévesztette, úgy látszik, az időt. Korábban ébredt, akárcsak én. S most türelmetlenül hívogatja a hajnalt. — Tévedtem. Szinte attól a pillanattól kezdve kezdett derengeni, szürkülni, pitymallani, fényleni, világosodni a keleti égbolt. A kakas nem tévedt.

Künn, valamelyik fán megszólalt egy madárka. Hangja mint valami csodásan finom, halk és lágy kristály-fuvola hangja. Hajnali zsolozsmáját fujta. A Matutinumot. Édesen. Félálomban. Pianissimo. Dolcissimo. Micsoda melódia! Mint egy ősi gregorián korális. Oly végtelenül egyszerű. S oly végtelenül szép. Csak alig pár hang. De ebben a pár hangban szinte végtelen mélységek, szépségek rejtőznek. Megbűvölten hallgattam a kis művészt. Uram! Te csodás! Te megfoghatatlan! Te utólrhetetlen! Hogy tudsz Te remekelni a leg-egyszerűbb eszközökkel is. A legigénytelenebb madárkában is. Ime a Te reggeli zsoltárod? Az első: Jam lucis orto sidere...

No de most az egyszer megelőztem a Te kis énekesedet. Az első köszöntést én mondtam Neked.

Szeretnék most egy szép himnuszt írni erről a tündöklő, titokzatos, Isten csodás jelenlététől illatos éjről. Szeretnék egy zsoltárt írni a Te Fölségedről. Szeretnék egy Benedictust költeni a Te Jóságodról. Szeretnék egy Magnificatot ujjongani a Madonnával Neked. De csak egy-pár ügyetlen szót tud motyogni ajkam. Hiába, nem vagyok költő. Fölajánlom hát tehetetlen vergődésemet a Te dicsőségedre.

*

Most, hogy a szentmisét tanulgom s a szent szövegeket meditálgom: most tárul csak föl előttem, most revelálódik számomra káprázatos fényben az Egyház liturgiájának minden pazar szépsége! Mennyi tündöklő és mélységes gondolat, igazság, mennyi vigasztalás, mennyi édesség s mennyi érzés van összezsufolva egy-egy miserészben, antifónában, zsoltárban! S ezek az oratiók! Mily klasszikusan világosak, tömörek és egyszerűek! Mégis ezekben a rövid imákban az egész emberiség minden vágya, sóhaja, hódolata és imádása talál kifejezésre. Ki volt az a zseni, az a szent, aki ezeket a könyörgéseket, ezeket a miseréseket összeállította? Hogy lehet, hogy nem az emberiség legnagyobb költői között tiszteljük őt, Homeros és Dante mellett?

Hajnalodik.

Figyelem pulzusom nyugodt ritmusát.

Hogy zakatol a piros szívmalom. Mily fáradhatatlanul önti a garatra a véna az elhasznált vérésejteket. S mily frissen, vidáman és serényen irányítja a még hálósipkás lélek-molnár a megújult vért az artériákba. Micsoda csodás kis dinamó ez a szív. Életmotor. Élő masina. Mely életet áraszt, életet sugároz szét a testbe. És munkáját egy pillanatra sem hagyja abba. Éjjel-nappal dolgozik. Szüntelenül. Éjjel-nappal forognak a lapátok, zörögnek a kerekek. Itt nincs pihenés. Nincs munkaszünet. Nincs ebédidő. Nincs vasárnap. Szakadatlanul bűgnak a motorok, fejlesztik a csodás életáramot.

Ugyan meddig bírja ezt a hatalmas munkát a kis szív? Meddig állja ezt a szörnyű iramot: az életet? Mikor fog utolsót vonaglni, utolsót szusszanni ez az eleven gépezet? Te tudod, Uram! Talán hirtelen, egy szempillantás alatt bénul meg az élet és elakad az áramszolgáltatás és eláll a malom és dermedt csönd veszi körül és elpihen immár örökre? Vagy csak lassan, fokozatosan szűnik meg a munka, lassan, fokozatosan építi le a halál-testvér az üzemet? Mindegy. Legyen Isten akarata.

Mi más a halál, mint csöndes, édes és nyugodt elalvás? Elszenderülés. Dormitió, mint a martyrológium írja. Az ember elszunnyad,

Reynolds: Imádság az éjben.

mint egy jól végzett, fáradságos, kemény munkanap után. Amikor leszáll az alkony és misztikus és ködös és lágy pasztellszínekben ég napnyugaton az égbolt. És valahol meghasadnak a felhők és izzó arany és lángoló bíbor ömlik szét és csurog végig rajtuk. S az égnek megtárult nyílásán egy lélek száll haza: a fény káprázatos áradatába: Isten szívére.

Lent a földön még zúgnak a harangok és zokognak az emberek a könnyek völgyében: amikor Isten gyermeke elragadtatva borul Atyja ölére s mond hálát az életért: az örök életért.

*

Úgy hiszem, eljutottam a hit analízisének végső pontjához: a szabadakarathoz, a kegyelemtől támogatott, fölerősített szabadakarat-hoz. Hogy homályok is vannak a hitben, a misztériumok sűrű és áthatolhatatlan és gyötrő köde (Szentháromság, Inkarnáció, Eucharisztia...), hogy komoly ellenvetések merednek felénk, melyekre sokszor teljesen megnyugtató választ nem találunk és sok fájdalmas kérdésre (Gondviselés...) nem tudunk teljesen kielégítő megoldást adni s hogy a tagadás ezért gúnyosan és gögösen terpeszkedik előttünk s velünk szemben szintén fölállítja hatalmas és nem megvetendő táborát: mindez nem bánt már engem.

Én tudom, hogy a hit e homályán túl még gyötrőbb, még nagyobb, még megoldhatatlanabb a homály. Engem a természetfölötti titkok érthetlensége nem zavar: mennyi természetes misztérium örvénylik körülöttem (continuum, mozgás...) s még hozzá a légegyszerűbb, legmindennapibb dolgok s nem is kell sokat kívüli keresgélnem: önmagam nem vagyok-e a legérthetlenebb minden dolgok között (a test és a lélek szerves kapcsolata!)? Nincs tehát semmi jogom a „tisza ész“ nevében tiltakozni az Egyház dogmáinak érthetlensége ellen, amikor ez a „tisza ész“ oly rettenetesen hitvány és korlátolt...

Én tehát, ha e nagy misztériumokba be nem is láthatok, szabadakaratomnak minden kegyelemtől megnövelt súlyával beléjük kapaszkodom, hozzájuk ragaszkodom s belőlük nem engedek, tőlük nem tágitok: semmiféle kételyre és ellenvetésre, minden homály és nehézség ellenére!

Ezért érdemtelen aktus a hit s ezért jár kárhozat a hitelenség nyomában. Ha a hitigazságok napnál világosabb dolgok volnának, mi érdekük volna akkor a hívőknek s volnának-e hitetlenek? Így azonban fennáll a nagy harc, a nagy szakadás, melynek csak az „utolsó nap“ vet véget, megadván mindenkinek, amit érdemel.

*

Alszerpapság!

„Az öröm tunikájába“ (Pontificale Rom.) és a vígság és örvendezés és vigadozás arany-

köntösébe öltöztetett ma a püspök. Köszönöm Uram!

A szertartások kavargó forgatagában csak ezt a két szót tudtam mondani: Köszönöm Uram!

És lángba borult tőlük a szívem...

*

Mint valami elzárt és elrejtett tündéerkertbe, úgy vezetett be ma az Egyház a zsolozsma égő antifónái, zengő zoltárai, ragyogó himnuszai s forró oratiói közé...

Ó mily szép, mily elragadóan, mily csodásan szép a breviárium! Csókkal üdvözöltem és szorítottam szívemhez.

*

Szerpapság!

Keresztelő Szent János ajándéka 26-ik születésnapomra, kinek szintén ma üli születésnapját az Egyház. Kinek a Szüzanya ringatta bölcsőjét, talán az ő gyönyörű Magnificatját dudolva. Ki azután a pusztába vonult, hogy a Megváltó vonulását készítse elő a szívek pusztájába. Az Ő hírnöke. Hirdeti közelségét. Sorsa: élni és meghalni Érte... Mennyire hasonló az első szerpaphoz: Szent István vértanúhoz!

Bárcsak méltó lennék hozzájuk!

A Szüzanya indítson el engem is erre az új életre! S a tisztaság stóláját általvetve s az igazság dalmatikájába öltözötten s a szentek példájával felsarúzva (Pontificale Rom.) én is hirdessem a Krisztust: szóval és léttel, ezt a nagy örömhírt, evangéliumot s az ő kegyelmét s békéjét sugározzam szerte csöndesen e kegyetlen s békétlen világba...

Uram! A Te úttörőd akarok lenni a lelkekben! Hogy megvilágosodjanak Tőled, kik még sötétségben s a halál árnyékában ülnek (Lk. 1, 79).

*

Ma áldoztattam először.

Először volt kezemben az Úr Szent Teste.

Hogy remegett a könnyű Ostya „súlya“ alatt! Mint Szent Kristóf (én is Krisztus-hordozó voltam!) a kicsi Jézus édes „terhe“ alatt... Megmagyarázhatatlan izgalom vett erőt rajtam. Az örömtől mámorosan szolgáltattam ki — íme először — ezt a nagy Szentséget, ezt a legédesebb Misztériumot.

*

Szentséglátogatáskor úgy felködlött bennem: mily szűk is lehet Neked, ó Végtelen, e kicsi Szentség-ház! Ó törj ki mint tüzes vulkán. Áradj ki. Öntsd el a világot Szereteted forró lávájával. Boríts el minden szívet. Gyujtsd lángra az én szegény szívemet is...

*

Péter-Pál.

Miséző papság!

Könnyeimmel küzdöttem a szertartások alatt. S majdnem eltörött a méceses. Sirtam a boldogságtól...

Igen, Uram, Te tudod, mit szenvedtem ezért a napért! De íme minden elmúlt. Célba értem. S megrendülten állottam a Fogadalmi Templom oltársátrának márvány-ívei alatt, szemben a Szentség-ház aranyának ragyogásával, a kórus Tu es sacerdosának ujjongó hangorkánjában.

*

Az apostoli életről beszélt a püspök. Szépségeiről és keresztjeiről. Az apostolfejedelmek ünnepén. Lelkesen ajánlom meg szolgálataimat az Úrnak s fogadok el mindent az ő szent kezéből.

*

És vágatott a vonat velem végig a végtelen alföldi rónaságon. Csak itt-ott szökött az égre egy-egy fehér templomtorony a csillogó keresztel. És magam sem tudom, miért: újra és újra könny szökött szemembe. Zokogva köszöntöttem a puszták isteni Lakóját és mérhetetlen szeretettel, gyöngédséggel és hálával köszöntem újra és újra Neki, hogy papja lehettem: midörökké! Keresztáldozatának titokzatos megújítója, eucharisztikus fogságának megosztója, isteni magányának társa...

*

Újmise!

Megrázó volt.

Nem értem, miért kell sírni az örömtől. Sírás fojtogatta újra a torkomat. Alig bírtam magammal. Úgy szégyeltem magamat...

*

De még így sem végeztem a zsolozsmát! Mintha a zsoltárok minden szavát nekem írta volna a zsoltáros. Mind talált. Szíven talált. Soha még ilyen vigaszos, ilyen csodás, ilyen elragadtatott breviáriumozást!

*

Először gyöntattam.

Krisztus megbocsátó mérhetetlen szeretete szállt szívembe. Vigaszos, puha, gyöngéd szók tolultak ajkamra. Lélek-sebeket kötözgettek, csókolgattak, gyógyítottak. S az abszolúció isteni ígéire lehullottak róluk a bűn kötelékei s a lélek újra szabadon és tisztán és boldogan szökhett Atyja karjaiba...

*

Meglátogattam a temetőben drága édesanyám sírját. Rákötöztem violacsokromat egyszerű fejfájára. S imába merültem. Vele beszélgettem. Ó, ha ezt a napot megérhette volna! Hogy örülne most. Hisz minden vágya az volt, hogy pap legyen az ő fia... „Imádkozz, Anyám, hogy jó pap legyek. Én is imádkozom Erted mindennap minden szentmisémben...”

Ének a Boldogságos Szűz Máriáról

*Üdvözlégy Mária teljes malaszttal.
Az Úr van Véled szép Szűz, s magasztal.*

*Aldott vagy s boldog az asszonyok között,
ki Békét szültél földnek, s angyal-körök
dicsőségét az Égnek.*

*És szűz méhednek gyümölcse is áldott,
Ki minket testvér-örökösül váltott
kegyelmén vérenek.*

*Érette vagy áldott,
földön ragyog lángod,
súlytalan szűz tested
szülte Fiad; ragyog
csillagból új Napod,
Kit égi Fény nemzett.*

*Kicsinynek és nagynak,
oroszlán, s báránynak,
Üdvözítő Krisztus
otthona vagy, s szín-dús
szűz pecséted őrzöd.*

*Virágnak, harmatnak,
kenyérnek, pásztornak,
szűzek királynője,
rózsa anyatője
vagy, s anya: öröm tölt.*

*Igazság Királyának otthona,
irgalmasságnak anyja; mostoha
nyomor-hinár ne húzzon le soha,
Istenhez vigyen kegyelmed bora.*

*Égi udvarok dicsérnek Téged,
anyja s leánya királyi fénynek.
Intésedre eltűnik a véték,
s igazakra hull tüze az Égnek.*

*Tenger felett csillag,
Igének földi lak,
Napnak kelő fénye,
Éden kapu-rése,
tündöklő hajnal-tűz,
imádd Fiad, szent Szűz.*

*Oldozza rút vétkeinket,
fény-országba vigyen minket,
hol tündöklő láng lobog,
örökké lakhassunk ott. Latinból: Lengyel Rezső.*

Horváth Richárd:

„Nehéz” jót tenni

Hét kislány és kisleány ül az esperes bácsi előtt, komoly csendben. Csak néha izeg-mozog egyik-másik és néz lopva ki egy-egy pillanatra az ablakon keresztül az utcára, hogy megint figyelmesen rátapassza szemét és fülét a hallottakra.

Köztük van Edike is, a jegyző kislánya. Karikára kinyílt szemében a lélek csodálkozó ámulata lobog. Teste meg nem moccan, kicsi öklét néha megszorítja öntudatlanul a másik kezével.

Mert nagyon fontos dolog történik itten: első áldozásra készülnek és ilyenkor a lélek olyan, mint a hófehér, gyenge virágszirom. Amit most ráírnak, az rajta is marad, az virág lesz, illatos, üde virág, hamvas virág, szépség és csillogás, és mint a nap tűzében megringó harmatcsepp, úgy tündöklő vissza az Isten képét.

Nekik még a szó azt mondja, amit jelent; ők még hisznek, az áhitat tiszta hitével, ami aztán a szíven, mint kicsi-kis ezüstös harangocskák, csengibongja a boldogság kéklő dalát.

Most éppen a jótétről folyik a tanítás. Hogy milyen szép az: segíteni másnak, segíteni máson, segíteni önzetlennel, úgy, hogy csak a Jézuska lássa, honnan is jött a segítség, az emberek ne lássák, mert akkor már az ő csodálkozásukba felszívódik a jótettünk érdeme, és nem jut el teljesen, nem jut el hiánytalanul a Jézuska kezébe, aki pedig várja, aranyló mosolyával várja, hogy átalakítsa szépséggé, örömmé, békévé, és így adja vissza, így borítsa rá nyugtalankodó lelkünkre, vágyódó szívünkre és sebes életünkre...

*

Edike hazaér, ledobja a kabátját és csillogó szemmel fut be a konyhába: Édesanya, az esperes bácsi ma a jótétről beszélt. Mondd, édesanya, te is magyarázd meg, hogy mi is az a jótett? Tényleg olyan jó az?

És megindul a beszélgetés, most már nem olyan komoly, szigorú csendben, nem is olyan messzeségben, nem is olyan magasan, mint az esperes bácsinál, arról, hogy az ilyen kislány hogyan is tud jót cselekedni, az ő életének kicsi határai között...

*

Másnap délután hirtelen felpattan a szoba ajtaja és beomlik rajta Edike: Édesanya, jaj, édesanya, csak most az egyszer segíts még rajtam! Nézd, kösd be gyorsan, édesanya, édesanya, csak most, csak most még, segíts hamar rajtam — szaladt ijedt döbbenetben rápillantó édesanyjához.

A keze csupa vér, a ruhája csupa vér, bevágta a kezét, az egyik ujjhegyét majdnem egészen levágta. A szeme könnyben és ijedségben úszik, szája sírásra görbül, de nem sír, vigyáz nagyon, hogy ne sírjon, csak szipog a félelemtől.

Jaj, mi történt, mit csináltál, kislányom, mondd meg szépen, no, szólj hát, mondd meg — ugrik az édesanyja, hogy segítsen, de Edike nem szól többet. Csak áll és türi hősiesen, míg édesanyja bekötözi a sebet.

Aztán egy kicsit még faggatja, de a kisgyerek nem szól semmit sem. Az édesanya mintha megérezné, hogy itt most valami történik, meg kintről is szólítják, s így Edike megszabadul a felelettől.

Pár óra múlva ijedten robban be a leány: Nagyságos asszony, mi történt? A fűszekámban véres a fejsze, véres a tönk, amin a fát aprítani szoktuk és véresek a fák...

...Edike! Edike!... Te voltál a fűszekámban? Igen, édesanya.

És mit csináltál, mit kerestél te ott? És miért nem mondtad az előbb, hogy hol voltál és mit csináltál?

Most már eltörök a mécses...

Édesanyám... én... hm... én... hh... csak jót akartam tenni... h... gyújtást akartam vágni a Klárinak... hh... és nem akartam megmondani... hh... mert akkor a Jézuska... h... ezt nem írja bele a nagy könyvbe...

*

De igen, Edike...

Ezt az egyet az angyalkák, kivételesen, aranybetűkkel írták bele ott fent a te kicsi életed örök könyvébe...

Dr. Előd Marcel:

A guadalupeni Madonnánál

Közel tíz éve annak, hogy *Mexikóban* jártam; az egyházüldözés idején.

Indián vér és spanyol tűz keveredik ezen a szenvedélyes földön; vulkánok és délszaki kaktuszerdők váltakoznak exotikus kávé-, kakaó- és cukornádültetvényekkel, szegényes vályogviskók, aranyban gazdag, gyönyörű stílusú templomokkal.

Az is furcsa ellentét, hogy egy 3500 méter magas, romboló vulkán neve: „Az alvó asszony”. Egyébként felejthetetlenül szép látvány a fővárosból, — Mexikó Cityből nézve. A nyugalom és a csend elérhetetlen hona, a magasságok fényküllős ragyogó birodalma. — Mintha csak a Béke Angyala, aki úgy látszik végleg eltávozott erről a forradalmas földről, erre a hegyesúcsra hullatta volna habfehér, égi palástját, feledtető hófátyolt borítva a háborgó múltú és jelenű, vadregényes országra.

Mikor az Egyesült Államokból jövet *Cortez* birodalmába léptem, az elnémult harangok, a rombadöntött templomok és oltárok szomorú világába kerültem. A kifosztott, megrongált katedrálisokban polgári ruhában, szakállasan-bajuszosan gyóntattak a tisztelendő atyák, egyházi ruhát utcán egyáltalában nem hordhattak, halottat nem kísérhettek, harang — ahol még megmaradt — csak egy percig szólhatott. Átlagosan százezer lélekre egy pap jutott, ami eleve kizárta az eredményes lelkipásztorkodást. De azért a *hitélet* csodálatosan élénk volt. A templomok mindenütt telve hívekkel. Jártam a nap különböző óráiban, igen sok templomban, szerte Mexikóban (Monterreytől, Mexikó Cityn, Cuernavacan és Guadalupen át Vera Cruzig) és mindenütt imádkozó híveket találtam. Nemcsak a nép egyszerű gyermekeit

és nemcsak nőket. Sokkal buzgóbban és áhítatosabban imádkoztak, mint egyebűit, ahol szabad. Az államhatalom nem üldözte kifejezetten a vallást, de az Egyház kezéből minden hatalmat és anyagi erőforrást kivett, arra számítva, hogy ez alá fogja ásni a hitéletet is. Ezt a hatást azonban sehohsem tapasztaltam. És a templomokat, amelyeket az első terror-hullám idején a csöcelék kifosztott és megrongált, kezdték gondosan tatarozni, helyreállítani, mint mondták „idegenforgalmi“ szempontokból, ami részben ürügy volt, de annyiban elhíhet, amennyiben Mexikó egyik fő jövedelmi forrása az amerikai turisztika révén beözönlő dollár.

És ezalatt a főváros főtemplomában, a *Megbocsájtás Oltárának* lépcsőin, egymást váltva éjjel-nappal, ott térdeltek a megbántott, megalázott római Egyház papjai, magukba mélyedve, imába merülten... „*Atyám, bocsásd meg nekik: mert nem tudják mit cselekszenek.*“ A kereszrefeszített Megbocsájtásnak ez az örökség, isteni gesztusa hatalmasabb fegyver minden külső ellenállásnál! Az üldözött Egyház megdönthetetlen lelki hatalmának tündöklő pajzsa, égi mentsvára.

Guadalupe... A legenda szerint 1531-ben a pásztorok egyikének, akik örök kapcsolatba kerültek már minden biblikus történéssel, *Juan Diegonak*, ebben a főváros közelében fekvő kis faluban megjelent a *Boldogságos Szűz* és azt az óhaját nyilvánította, hogy a jelenés helyére templomot építsenek. Juan elfutott a püspökhöz, akit *Zumarraganak* hívtak, ő azonban nem adott hitelt a pásztorfiú szavainak. Másnap újra megjelent a Boldogságos Szűz és meghagyta a fiúnak, hogy bizonyágtételül szedjen rózsákat egy kopár szikla tövében, ahol még sohasem nyílt virág. Diego a rózsákat meg is találta és szötte váll-takarójába szedve azokat, a püspökhöz vitte. És amikor a püspök elé akarta hinteni a halomnyi, illatos rózsát, helyettük a Szűz Anya remekbe festett képe bontakozott ki a püspök ámuló szeme előtt, a válltakaró gyapjúsövetére varázsolva...

Én közelről láttam a gondosan őrzött, csodás képet. Ihletett, művészi alkotás. És vajjon ki kételkednék a művészi ihlet isteni eredetében?!

Kétszáz év múlva a Szentszék hitelesnek ismerte el a csodát és azóta *Guadalupe* és *Madonnája*, a *Nuestra Señora de Guadalupe*, latin Amerika egyik legjelentősebb kegyhelye.

...Már régen elhagytam *Mexikó* csodálatos földjét és *Kubán* át visszatértem a madáchi falanszter, a bábeli felhőkarcolók világába, *New-Yorkba*, ahol minden csak a technika, ahol annyit törődnek a rekordokkal, a magasságokkal és mélységekkel és oly keveset a lélekkel, annak magasságaival és mélységeivel... Vallásilag majdnem általános a közöny, egy kis hányada az embereknek különböző, részben fantasztikus, új szektákban tévutakon keresi a legnagyobb kérdésekre a megnyugtató választ. Éreztem, hogy ez a város sohasem

lehetne „az én városom“, sohasem lehet a szív, az érzelmek emberének igazi otthona. Gondolatokba merültem jártam a nevyorki tengerparton, a down-townban és elnéztem a messzi Mexikó felé...

És eszembe jutott a guadalupai bazilika csodája. Eszembe jutott a vezekelve, térden csúszó ájtatos tömeg, mely kezében égő gyertyákkal, hódolva járul a csodás *Mária-kép* elé. A Madonna elé, Akit a Mennyek Királynéjává emelt a Szépség, az Anyaság és a Fájdalom. Lángoló gyertyákkal és lángoló hittel lüktet, hullámszik előre, a bazilika gyönyörű hajóinak márványán a tömeg. Egyre közelebb, közelebb a Képhez...

Az arcokon a csodalátás szent révülete reszket. A gyermekek szemében a betlehemi csillag ragyogása. A szószéken lila fényben a püspök. Zengzetes spanyol nyelven hirdeti az evangéliumi boldogság igéit:

„*Bienaventurados los limpios de corazón, porque ellos verán a Dios!*“ Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják Istent!

Éreztem, hogy nem némultak el a mexikói harangok! Az a harang, mely Isten szava, tovább cseng-bong, kondul és zúg a hívek lelkében. És visszhangja verődik megannyi hitetlen lélekben, hogy a hit hőforrásait fakassza a köszívekből és új tüzeket gyújtson bennük is, az Örökimádás oltárán...

Lelkesítő és megnyugtató volt ez a látvány, a vízió elményének emlékezete, a csoda ihletésének közelsége. Lelkesítő, mint minden tömegmozdulás, amelyet tiszta, eszmei célok vezetnek és megnyugtató, mert megerősített abban a meggyőződésben, hogy túl Isten-tagadáson, vallás- és egyházüldözésen, mindenfajta erőszak régi s új eszközein túl, egyaránt, mindenütt és mindenkoron győz és győzedelmeskedni fog: *az áhitat, az ima és a hit!*

Falbrecht Alice:

Lelki levelek

(6)

Kedves Barátom!

Ha nyomorultnak érzi magát, gondoljon arra, hogy én még gyengébb és szerencsétlenebb vagyok és az, hogy én magának támasz és vigasz lehetek, hogy van mit adnom magának, nekem jó érzés, és ezt a jó érzést adja maga nekem.

Az életnek is van illúziója és a halálnak is van illúziója. Az élet illúziója csalfa és múlandó. De a halál illúziójában van az igazság.

A rossz lelkiismeret rosszabb, mint más szenvedések elviselése. Az élet mélységes rejtélyeit azért kutatjuk, hogy a magunk kis életét rendben tudjuk tartani és a magunk nehézségeit el tudjuk viselni.

Azt kérde tőlem, hogy én milyennek képzelem el a mennyországot és a poklot? Elmondom az *egyéni* elképzelésemet: mindenkinek a saját vágyai fognak teljesülni. Amit önmaga kiprodukált.

A szívünkben önmagunkból kell az Isten képét megformálni, és amennyire én tudok az övé lenni, annyira lesz ő az enyém.

Isten szellem. Teremtette az anyagot. Aztán e kettőből egy kísérletet csinált: és ez az ember. Egy rész isteni, egy rész anyag. Mit fog csinálni az anyag, ha az Isten önmagából lehel belé lelket? Minden ember önmagában párviadalt hord. Az anyag és az isteni szikra harcát. Van, akiben az anyag győz, és van, akiben a lélek az erősebb és nem nyugszik addig, míg a matériát le nem igázta.

Önmagunkkal versengünk, ne másokkal.

*

Az ember sokszor csak azért kételkedik, mert azt akarja, hogy meggyőzzék.

Bele kell törödni, hogy vannak dolgok túl a képzeletünkön is és fel kell ismerni a saját képességeink primitív voltát.

Krisztust ma is a betegek és bénák keresik, mert tőle várnak vigaszt és gyógyulást.

Mikor este elcsendesedik körülöttünk a zaj, egyedül vagyunk magunkkal, akkor megjelenik előttünk a Krisztus-arc. És akkor gondoljunk vissza, hogy napközben észrevettük-e, láttuk-e, a Krisztus-arcot? A házak felett láttuk-e? Mikor a lélek harcol a testtel, mikor szenvedély viaskodik velünk, akkor jelenj meg: Krisztus-arc! Mint mikor a hóból vánszorgunk ki egy kis kunyhó világos ablakához, úgy ment meg a megfagyástól a Krisztus-arc! És mikor eljő az utolsó tusa, mikor az utolsó útra készülünk, akkor jelenj meg: Krisztus arc!

Mindenhol fegyverek zörögnek, bombák rémképei vetik előre halálárnyékukat. Nemzet nemzet ellen, testvér testvér ellen, gyilkos harcban van. És az emberek kérdik: mi a teendőm? Hová menni? Mi kell tenni? Én a két karomat kitárom — és útra készen várom, hogy Krisztushoz haza mehessenek!!

Rovatvezető: Dr. Nadas Zoltán.

A légi támadások csak kisebb részben irányulnak a tényleges pusztításra, túlnyomó részben az idegéletet akarják felmorzsolni. Ezzel együtt tapasztalható az idegélet fodrozódása, még akkor is, amikor a légi támadás csak küszöbön áll, vagy csupán fenyegeti az ú. n. hátszínét. Ez a jelenség szép példában mutatkozott a komolyabb légi támadások megindulása előtt az egyik riasztás alkalmával. A budapesti Szent Margit Intézet növendékei éppen lelkigyakorlatot tartottak, amikor az egyik mondat kellős közepén felüvöltöttek a szirénák. A következő pillanatban már rendben és fegyvelmezetten vonult le a hatalmas leánysereg az óvóhelyül szolgáló alagsorba. Néhány perc és mindenki elfoglalta a helyét és be-

lekezett abba, amivel az időt szándékozott tölteni. Az egyik csoport beszélgetett, a másik hozzászólott a tizóraiájához, mások pedig imádkozni kezdtek. Három kicsi elsős egymás mellé tette iskolai táskáját. Szépen reátérdeltek és együtt imádkozták a szentolvasót: az engesztelés imádságát. Talán ezeknek az ártatlan lelkeknek az imája irányította úgy a későbbi bombát, hogy az nagyobbmértvű kár nélkül az Intézet kertjében robbanjon fel.

Egy nemzetnek mindig szép a hősies küzdelme, amellyel életéért és jogaiért harcol. Ez azonban magában zárja szükségszerűen a háború egyik összetevőjét: egyesek irigységét, igazságtalanságát és gyűlölködését. A háború elindításában és további kirobbantásában mindig ezek az elemek játszanak vezetőszerepet. Éppen ezért az áldozatos helytállás mellett, amellyel a háborút igyekszünk megnyerni, — a békét is meg kell nyernünk, mégpedig a jogtalanság és a gyűlölködés elnémitásával, lényegében Isten megengesztelésével. A háború borzalmas elemei, Isten ostorcsapásai, amelyekkel a bűnös emberiséget sújtja. Az igazságos béke egyetlen biztos zászlója és eszköze: a megengesztelődött Isten szeretete és simogató mosolya.

Amikor Xav. Szent Ferenc hosszú és fárasztó hajóúttal Indiából Japánba érkezett, az első benyomása az volt, hogy a nép papjai az ú. n. boncok egymással pártoskodtak és marakodtak. Amikor azonban észrevették Xav. Sz. Ferenc magasabbrendű küldetését, a népre való csodálatos hatását, legott kibékültek egymás között és egyesült erővel Krisztus apostolával szembehelyezkedtek. A történelemnek ez a példája azt az örök igazságot szemlélteti, hogy az igazságnak egyetlen útja lehet, a tévedésnek ezer meg ezer. A tévedésnek azonban minden útjáról ellenérzéssel, sőt gyűlölettel tekintenek az igazság felé. Ezért csak az Egyház igazságát bizonyítja, ha a szembenálló törekvések — amellyel, hogy egymást emésztik — úgyszólván közösen ellenségüket látják az Anyaszentegyházban: tanításában és működésében.

1809 június 16-ára virradó éjszakán éjfél után 3 órakor a francia Radet tábornok Napoleon parancsára körülfogta a Quirinált és behatolva a pápa lakosztályába, VII. Piuszt és mellette időző Pacca nevű bíborosát letartóztatta. A Szentatyát és kísérőjét kocsiba zárva, erőltetett menetben Firenzébe szállította. A foglyok útközben szót váltottak egymással. Többek között azt kérdezte a pápa, vajjon van-e náluk valami pénz. A kardinális bizony csak néhány darab aprópénzt, ú. n. papetto-t tudott előkotorászni zsebeiből. Ugy magyarázta pénztelenségét, hogy éppen a pápa szobájában tartózkodott, amikor a letartóztatás megtörtént, s nem volt alkalma a saját lakosztályába bármiért is visszamenni. A Szentatya egyáltalán nem keseredett el, sőt kedélyesen mutogatta a pénzdarabokat Radet tábornoknak: ime, ez maradt meg az egész fejedelemségeből. A pápa azonban akkor is pápa maradt. Amikor feje fölött elvonult a vihar, dicsőségesen, a nép örömrivallgása közepette vonult be Rómába. A pápa, Krisztus helytartója és tekintélye akkor is nagy, amikor sem pénzzel, sem pedig fegyveres erővel nem rendelkezik és látszólag a pusztában hangzik el az emberiségért, az igazságos megbékélésért világgá küldött szózata.

Indiából ismételt hírek érkeztek az ottani éhínség borzalmas részleteiről. Különösen Bengáli vidékén dühöng az éhségjárvány. A segélymozgalom központja a kalkuttai katolikus püspöki palota. Ide gyűjtik össze a katolikus hívek élelmiszer- és ruhádonmányaikat. Hogy a nélkülözőket megsegítsék. A kalkuttai püspök ugyanakkor nemcsak katolikus akciót, hanem olcsó rizsakciót is kezdeményezett.

Az emberi munkának tulajdonképpen abban áll a válsága, hogy kevesen vannak, akik hivatásból végzik — a legtöbbje egyszerűen csak: bérért. Sok a béres — kevés a pásztor. Minden felületességnek, lelkiismeretlenségnek, árutagnak és erőszakosságnak ez az egyszerű magyarázata. Így aztán azt is megértjük, hogy a legszebb alkotásokat önzetlen lelkek végzik, megfizethetetlen bérért: Krisztus szeretetéért.

A svájci katolikusok sokszor elpanaszolják, hogy mintegy száz évvel ezelőtt tört be erőszakkal hazájukba a szervezett hitetlenség. Igyekezett az lehetőleg minden őrhelyet, pozíciót, legfőképpen pedig az iskolai oktatást karmai közé keríteni. Legfőbb céljuk ugyanis az ifjúság félrevezetése, hitétől való eltántorítása volt. Bármennyire képzett, kitűnő katolikus tanítók is voltak az országban, inkább másodrendű külföldieket telepítettek be magas fizetésért, nehogy komoly keresztény, igazi katolikus szellem terjedjen el az iskolákon keresztül. A hitetlenségnek célja elérésére ebben az értelemben még a hazaárulás is jó volt.

Az amerikai Smuts tábornok feltűnő példáját adta az emberi hálátlanságnak, amikor kijelentette, hogy Franciaországgal úgy kell számolni, mint amelyik kiesett nagyhatalmi állásából. Addig volt tehát csak nagyhatalom a szemükben, amíg odadobta hadosztályait a mindent felörlő támadások elé. Nem a meghozott áldozatokat, hanem a megmaradt erőket nézi a világ.

Svájcban a válások arányáról feltűnő adatokat lehet közölni. Bázelen például 1871-től 1880-ig évi átlagban 10.000 megkötött házasságra 18.6 válás esett, míg ugyanez a szám napjainkra 72.8-re ugrott. Ugyanakkor az első időszakban 1000 házasságkötéssel 28.8 válási eset állott szemben, míg napjainkban 174.3. A válások leg többje a férfiaknál 30 és 40 év között történik, a nőknél pedig 25 és 34 között. Emellett azonban a váló férfiak egy harmadának életkora az 50 fölött jár. A válásoknak a nagyobbik fele (60.7%) a házasság első tíz éve alatt következik be. Továbbá gyakoribb a válás, ha a férfi fiatalabb, mint a nő. A felbontott házasságok 80%-a vagy gyermektelen, legfeljebb pedig egykés. Végül foglalkozás szerint az elváló férfiak 14.6%-a szabadpályán levő, 16.2%-a tisztviselő, 49.6%-a munkás, 1.3%-a nyugdíjas és járadékos, 18.3%-a pedig munkanélküli.

Mervay Marika (Rákosesaba), Helvei Ferkó (Ázsár) és Grétsy Lacika (Pestszenterzsébet) helyes rejtvény-megfejtéseikért könyvjutalomban részesültek.

Az elhízott agár

Pista bácsinak legnagyobb büszkesége és öröme karcsú fajagara volt. Dédelgette és szeretettel kedves kutyáját, meg saját unokaöccseit is elhanyagolta kedvéért. Pedig a lurkók is nagyon szerették Sellőt, az agarak királyát, csak azzal nem voltak kibékülve, miért olyan rettentő sovány is istenadta, hogy oldalbordáit is meg lehet számlálni.

— Pista bácsi! — fordult felvilágosításért Bandi, — mondja meg, ha már olyan nagyon szereti Sellőt, hát miért koplaltatja? Szegény kis kutyus, csupa csont és bőr!

— Te ehhez nem értesz — legyintett Pista bácsi — Sellő fajkutya.

— Azért nem kell éheztetni, — makacskodott Bandi és Karsi is helyeselt neki, — fajkutya marad akkor is, ha egy kissé több kaját kap.

Történt aztán, hogy Pista bácsinak hivatalos ügyben külföldre kellett utaznia, ahová Sellőt, a szemefényét, mégsem vihette magával, váltig törte a fejét, vajjon kire bízhatja. Végre megkérte nővérét, Bandi és Karsi édesanyját, vegye pártfogásába az értékes állatot, ő majd szép ajándékkal fogja meghálálni jóságát.

— Kell is nekem ajándék! — szabódott nővére —, szívesen vállalom Sellőt és fiaim egyenesen boldogok lesznek, ha pár hétre az övék lesz.

Pista bácsi pontosan előírta az agár napi kosztját. Sovány műsor volt, de az agár úgy szép, ha sovány, ezért vigyázni kellett a „vonalára“.

Teréz néni mindent megígért bár őszintén szólva, nem is igen figyelt Pista bácsi aprólékos utasításaira. Majd a gyerekek, gondolta magában, elintézik a dolgot, nekem van éppen elég más munkám...

Pista bácsi kissé megnyugodva ült a vonatba. A kutya jókézben van, gondolta magában.

A kutya jó kézben volt. Bandi és Karsi boldogan vették birtokukba a karcsú Sellőt. Saját szájuktól vonták meg a falatot, csak hogy Sellő jól lakjék. Felvágottakból, pecsenyemaradékokból, olyan kutya-imbiszeket állítottak össze, hogy egy hét leforgása alatt Sellő oldalbordái már eltűntek. A két lurkó ugyan meg volt elégedve az eredménnyel, de azért némi lelkiismeretfurdalás kezdett derengeni bennük. Sellő, a karcsú agár, nehézkos, hordószerű állattá vedlett, melynek feje sehogysem illett elhízott testéhez.

— Talán egy kis fogyasztási kúrát kellene kezdeni, — indítványozta Bandi és Karsi komolyan bölintott az indítványhoz.

Amde sajnos az elhatározás elkésett, mert sür-

göny érkezett Pista bácsitól, hogy másnapra várják jövetelét. Egy nap alatt pedig három hét hibáját jóvátenni nem lehet.

És Pista bácsi megérkezett. A pályaudvaron taxiba szállt és egyenesen nővéréhez hajtatott. Rosszat sejtve, mindjárt feltűnt neki, hogy a kertajtónál csak a család várta, a kutyája nem.

— Hát Sellő? — volt első kérdése, — csak nincs valami baja?

— Dehogy! — tiltakozott Bandi, — hiszen már jön is, csak kissé lassan...

És csakugyan, a villa kapujánál megjelent a hű eb, megismerve gazdája hangját. Azaz valami őskori szörnyeteg cammogott lassan Pista bácsi felé. Szép karcsú feje, dióbarna szemeivel, még a régi volt, de karcsú termetét hordó foglalta el, melyet vékony cingár lábai csak nagy kinnal tudtak magukkal vonszolni.

— Sellő, mi lett belőled?! — horkant fel két-ségbeesetten Pista bácsi.

...Hogy azután mi következett, arra jobb fátyolt borítani!

Viola néni.

Rejtvények

1. Rejtvény. (Beküldte: Bácskai Ilonka, IV. o. polg. Baja.)

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Vízszintes és függőleges sorok: 1. A rózsza is ez. 2. Női név becézve. 3. Teába való. 4. Kertész teszi.

2. Pótrejtvény. (Beküldte: Györgyi Géza, IV. o. gimn., Budapest.)

A hiányzó betűk a Pálos-rend híres középkori főmonostorát, a Rend székhelyét adják:

- lanka
- bul
- ezső
- li
- ándor
- solt
- lemér
- ándor
- ódor
- ászló
- dön
- ezső
- nce
- ándor
- ili

3. Keresztrejtvény. (Beküldte: Mervay Marika, IV. o. tan., Rákoscsaba.)

1	2	3	4		5	6	7	↓
8				•••	9			
10			•••	11	•••	12		
13		•••	14		15	•••	16	
	•••	17					•••	
18	19	•••	20			•••	21	
22		23	•••		•••	24		
				•••	25			
←								

Vízszintes sorok: 1. Aldozó-csütörtök előtt vannak a ... 8. Női név. 9. Ritka. 10. Patak neve, ékezet-hibával. 12. Vissza: hét vezér egyike. 13. Kád szélei. 14. Vissza: latin praepositio. 16. Vissza: gyarapszik. 17. Női név. 18. Vissza: fém. 20. Ohajt. 21. Egészséges. 22. Rag. 24. Vissza: folyó. 25. Vissza: Minden embernek van.

Függőleges sorok: 1. Magyar város. 2. Keletkezik. 3. Vissza: csapadékfajta. 4. Rag. 5. Géza mássalhangzói: megfordítva. 6. Atyád mássalhangzói 7. Férfinév ékezet-fölösleggel. 11. Lány-név. 14. Viziállat. 15. Az arc pirossága. 19. Vissza: férfinév. 21. Nem halott, ékezet-hibával. 23. Névelő. 24. Tér mássalhangzói.

Májusi ájtatosságainkat dr. Katona-Pusztai Sándor papköltő vezette be lendületes, magával ragadó szavaival. A litániák szónokai voltak még: dr. Tiefenthaler József prelátnak, dr. Koszterszitz József rektor, dr. Erdey Ferenc egy. magántanár, dr. Nádas Zoltán püspöki tanácsos, dr. Ruppert István tanár, dr. Pfeiffer László főtktár, dr. Dévay Tibor tanár, dr. Moyzes Péter prefektus, dr. Szunyogh Xav. Ferenc O. S. B., dr. Vadkerty Béla S. J., dr. Pogor Ödön Sch. P., dr. Kalmár Ödön S. O. Cist., P. Wimmer Anzelm O. S. M., P. Fenyvessy Jeromos O. P., P. Kovács Angelus O. M. Cap, P. Huszár György S. J., P. Timár Máté S. J., Kiss István igazgató, Bálint György plébános, Simon Lambert S. Cist., Havasi Lucius O. S. B., Szabó Imre p. kamarás-plébános.

Boldog Báthory László († 1484) hárshegyi barlangjánál az idén is, mint minden esztendőben, megtartjuk a tábort misét: június 25-én vasárnap 10 órakor. 8-kor a Szikla-templomban gyülekező

Tábori mise a Báthory barlangnál.

és indulás, 9-kor a remetekertvárosi hívekkel egyesülve körmenetileg vonulunk a barlanghoz, a szentmisét és a prédikációt az idén is P. Gyéressy Ágoston O. S. P. tartja.

A Pilisbe, a Rend ősi fészkebe pálosokat kérnek! Az Ányos Pál Irodalmi Kör ezt a felszólítást tette közzé a «Szentendre és Buda Környéke» c. hetilapban: «Véleményünk szerint az elárvult báró Orosdy kastély nemzeti hivatást tölthetne be mint pálos kolostor. Telepítsék vissza a Pilisbe a pálos atyákat, kiket II. József innen elűzött. A pálos atyáknak a magyar multban évszázadokon át több kolostoruk volt a pilisi hegyek között és évszázadokon át ők terjesztették a vidék kultúráját. A pilisi községek szinkatolikus népe ma is szívesen látná a pálosokat, az egyetlen magyar alapítású szerzetet, melynek hazánkban ma még csak három rendházuk van».

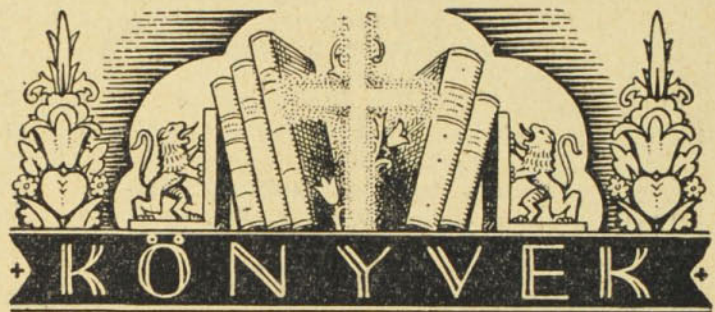
boezföldi Víz Károly százados halála évfordulóján áldotta meg özvegye lakásának óvóhelyét P. Gyéressy Ágoston O. S. P. Az Istenben boldogult százados a Pálosrendnek nagy barátja volt, és sokat tett a Rend érdekében, törekvéseit buzgón támogatta magas összeköttetései révén, hozzá mindenben méltó özvegye különösen bőkezű jótéteményeivel igyekszik a Rend segítségére lenni. Óvóhelyek megáldására egyébként számtalanszor hívták atyáinkat, mert a hívek megnyugtatóbbnak érzik az óvóhely biztonságát, ha Isten áldása is velük van. Bár minden magyar hajlékot meg tudnánk védelmezni a háború, illetve háborúnak nevezett modern szaddizmus, bestiális gazság, minősíthetetlen embertelenség e borzalmaitól. De minden ártatlanul kiontott embervér égre sikolt! A légi terror csak elszántságunkat, dacos küzdelmünket fokozza és izgatja ez aljasság legyőzésére, önvédeimünk diadalmas és elszánt folytatására. Az idegháború e súlyos lélektani baklövésével mindent elveszthetnek ellenségeink, amint azt meg is érdemlik. S még ők imádkoznak az invázió

sikeréért! Isten undorral fordul el e kereszténytelen, régóta aposztata világ képmutató rimánkodásától...

Viola néni családja ezúton köszöni a hozzá sokfelől érkező részvét őszinte megnyilvánulásait.

Adományok. *Budapesti kolostorunknak:* 500 P: vitéz Faltay Pál, Bpest, 60 P: Incze Róza, Bpest; 20 P: Gundel Károlyné, Bpest; 15 P: Joó Sámuel, Mátraháza; 10 P: Stoppel Ferenc, Kolozsvár, Tóth István, Gyón, özv. Vidovszky Károlyné, Békéscsaba, Zamaróczy Zsigmondné, Bpest; 2 P: Eperjessy István, Bpest. *Pécsi kolostorunknak:* 600 P: dr. Hanuy Ferenc püspöki helynök, 200 P: N. N.; 82 P: N. N.; 50 P: Lantos Kiss Antal, Váger Ferenc, N. N.; 20 P: Bánkuti Józsefné, Drávafok; 10 P: Mindszenti Anna. — *Isten fizesse meg!*

Halottaink. Csertő Ferenc Pécs. Kutsera Ágostonné Bpest. Özv. Aigner Györgyné Bpest. Bantler Ödönné Bpest. Özv. Karkovány Gyuláné Tiszaforr. Türk Sándor Bpest. Anka Imréné Újkécske. Tóth János Ipolyság. Várits Károly Győr. — *Adj Uram örök nyugodalmat nekik.*

Newman—Szunyogh: Nagypéntek. (Szalézi Művek.)

Egyik legtermékenyebb lelki írónk, Szunyogh Atya, ebben a kis munkában mint kitűnő fordító lép elénk. A nagy Newman kardinális csodálatosan szép és tiszta elmélkedéseit tolmácsolja hiven magyarul. Hála ezért az igazán értékes lelki könyvért a nagyszerű kiadónak is. Vigasztalóbb, szebb, időszerűbb könyvet nem igen vehetünk ma kezünkbe ennél. A cím inkább a szenvedés problémáját akarja felölelni a Megváltó irgalmas Szívén keresztül. Felejthetetlenül szép imádságokat találunk benne Jézushoz, gyönyörű litániákat és egy megrendítő keresztutat.

P. Gyéressy Ágoston O. S. P.

P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: **Keresztút a Szűzanyával.** (Második kiadás.) A feber barát kiadása, 1944. Ára 30 fillér.

A Szűzanya fájdalom tengerébe merül ez a kis írás. Minden egyes stációnál Őt figyeli: hogyan szenved Fiával értünk. Aztán igyekszik utánozni érzelmeit, türelmes, áldozatos, hősies magatartását a Kereszt alatt. — A hívek óhaja tette szükségessé az elfogyott első kiadás újrányomását.

P. Besnyő Gyula O. S. P.

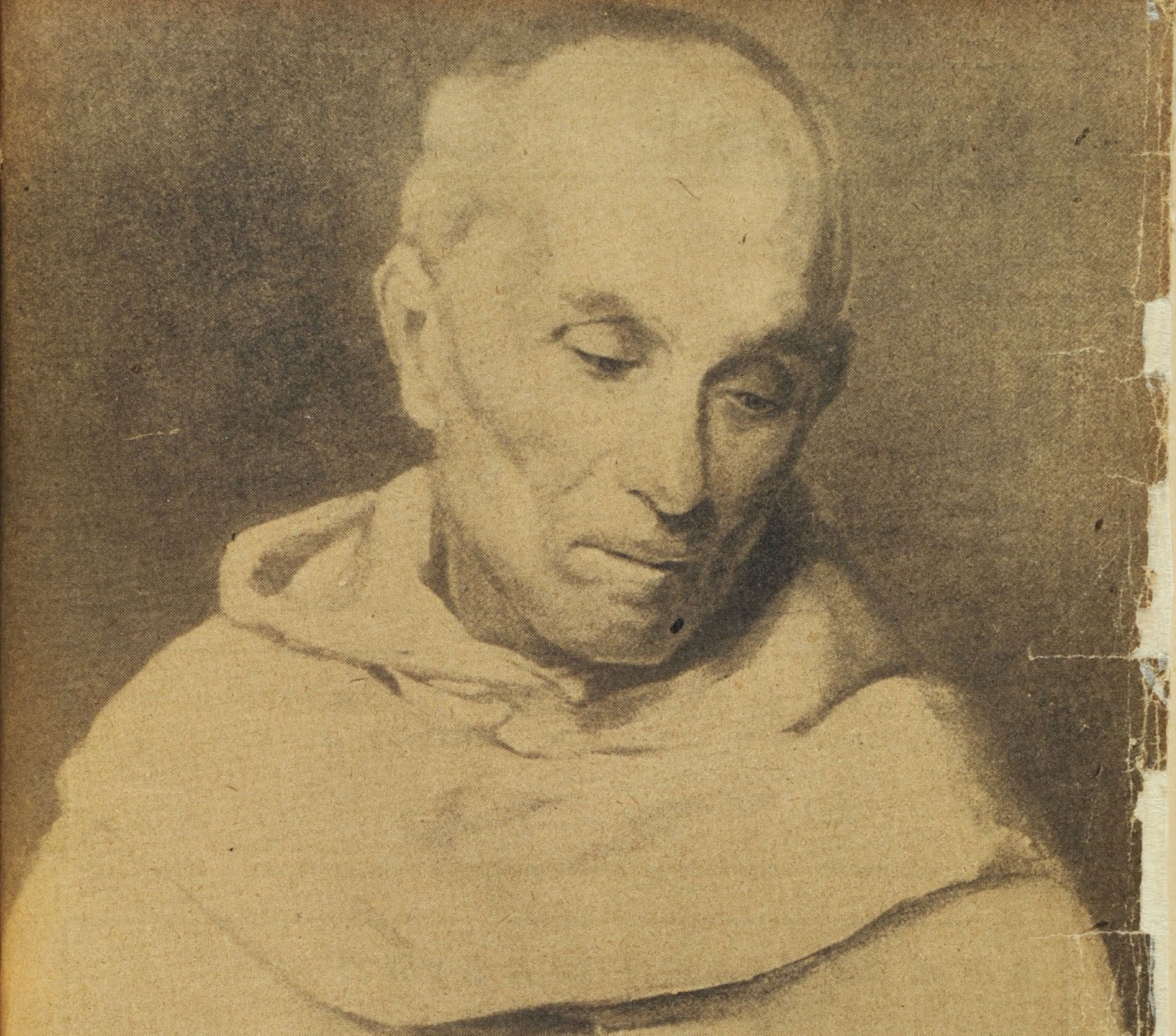
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dr. Nadas Zoltán. Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

PROVIDENTIA BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, IV. kerület, Egyetem-utca 1. Távbeszélő: 181—980.
ALAPITOTTA A MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

Foglalkozik a biztosítás minden ágával.

A FEHÉR BARÁT

A PÁLOSREND HAVI FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON—FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: t-h: Egyedülvalóság: boldogság... — Szabó Miklós: Normandia — Sippeki József: Az első pálos kolostor — Pálos himnusz (Lengyel Rezső ford.) — Dr. Nádas Zoltán: Világkrízis és kereszténység (5) — Vajay József: A mi óvóhelyünk — Dr. Kisbán Emil: A felsőelefánti pálos monostor — M. dr. Nagy György: Kata: Aratáskor — Világegyház — Fráter Jácint Naplójából — Gyermekeknek — Pálos Krónika — Könyvek

VII. ÉVF. • 7. SZÁM

ÁRA • 60 • FILLÉR

1944 JÚLIUS